

RIKSADVOKATEN

Agder statsadvokatembeter
Postboks 504 - Lundsiden
4605 KRISTIANSAND S

Deres referanse:

Vår referanse:

Dato:

22/826 - 2 / ABS021

13.05.2022

Ny høyesterettspraksis om rusavhengiges befatning med narkotika til egen bruk - retningslinjer og veiledning om etterforsking, reaksjonsfastsettelse mv.

Høyesterett avsa 8. april d.å. tre dommer i saker om rusavhengiges oppbevaring av narkotika til egen bruk, HR-2022-731-A, HR-2022-732-A og HR-2022-733-A. Dommene innebærer en vesentlig endring i bruken av strafferettslige reaksjoner i saker om rusavhengiges bruk av narkotika samt erverv, besittelse eller oppbevaring av narkotika til egen bruk. Det skal heretter ikke utmåles straff for slik befatning med mindre mengder narkotika til en rusavhengigs egen bruk. Det presiseres for ordens skyld at dommene ikke berører straffnivået for befatning med narkotika som er ment til videresalg.

På grunnlag av den endrede rettstilstanden som er etablert ved disse dommene, og for å sikre en effektiv etterlevelse av Høyesteretts avgjørelser, har riksadvokaten funnet det hensiktsmessig å fastsette retningslinjer for saker om rusavhengiges befatning med mindre mengder narkotika til egen bruk, se nedenfor. Retningslinjene bes gjort kjent for relevant personell i politidistriktene på egnet måte, og erstatter for denne typen narkotikasaker tilsvarende direktiver gitt i rundskriv nr. 2/2014. Et notat som gjennomgår Høyesteretts nylige avgjørelser og forklarer den nærmere bakgrunnen for retningslinjene, følger vedlagt.

Anmeldelse og etterforsking:

- Ved avdekking av en rusavhengigs befatning med mindre mengder narkotika som fremstår å være til egen bruk, skal det vurderes nøye om det er tilstrekkelig grunn til å anmelde og forfølge forholdet, holdt opp mot vilkårene i straffeprosessloven §§ 224 og 62 a.
- I fravær av holdepunkter som tilsier at den mistenkte er å anse som rusavhengig, kan det legges til grunn at personen ikke er rusavhengig.
- Ved holdepunkter som tilsier rusavhengighet, skal tvil komme den mistenkte til gode. Hvilke ressurser som skal benyttes på å avklare om mistenkte er rusavhengig, må vurderes nøye, i lys av blant annet bevissituasjonen og dette momentets betydning for forventet straffereaksjon.

- Eventuell innhenting av informasjon for å belyse spørsmålet om den mistenkte er å anse som rusavhengig skal gjøres på en måte som respekterer selvinkrimineringsvernet. Det skal derfor ikke opprettes egne saker på grunnlag av opplysninger om tidligere begåtte lovbrudd i form av bruk eller befatning med narkotika til egen bruk som fremkommer i den forbindelse.
- Skjellig grunn til mistanke om en rusavhengigs befatning med narkotika til egen bruk som skal avgjøres med ubetinget påtaleunntatelse (se nedenfor), danner ikke grunnlag for straffeprosessuelle tvangsmidler, utover beslag av synlig narkotika.

Påtalsespørsmålet:

- Forhold som gjelder en rusavhengigs bruk av narkotika, eller erverv, besittelse eller oppbevaring av mindre mengder narkotika til egen bruk, skal avgjøres med ubetinget påtaleunntatelse, jf. straffeprosessloven § 69. En rusavhengigs erverv eller oppbevaring av narkotika til egen bruk avgjøres med siktelse for tilståelsesdom eller tiltalebeslutning dersom mengden *i beskjedens grad* overstiger den veiledende grensen etablert av Høyesterett i HR-2022-731-A.
- Med uttrykket *mindre mengder narkotika* menes slike mengder som erfaringsmessig innehas til egen bruk. Høyesterett har avklart at dette er inntil 5 gram for stoffene heroin, kokain og amfetamin. Inntil ytterligere rettsavklaring foreligger kan det tas utgangspunkt i de foreslåtte øvre terskelverdiene for påtaleunntatelse i Prop. 92 L (2020-2021), kap. 7.3, gjengitt i det vedlagte notatets punkt 3.3.

Reaksjonsspørsmålet:

- En rusavhengigs erverv eller oppbevaring av narkotika til egen bruk som *i beskjedens grad* overstiger den veiledende grensen etablert av Høyesterett i HR-2022-731-A, bør lede til en kort betinget fengselsstraff.
- Påtalemyndigheten kan, inntil nærmere rettsavklaring foreligger, legge til grunn at mengder inntil det dobbelte av den veiledende grensen er å anse som en beskjedens overskridelse.
- Dersom det i prøveperioden begås nye narkotikalovbrudd i form av bruk, eller erverv eller oppbevaring av en mindre mengde til egen bruk, og mengden ikke overskrider den veiledende grensen (f.eks. 5 gram for heroin), skal saken ikke bringes inn for retten for å gjøre den betingede straffen gjeldende. Dersom det nye forholdet forfølges, skal det normalt avgjøres med en ubetinget påtaleunntatelse.
- Det er ikke et absolutt krav for å anvende samfunnsstraff i saker om rusavhengiges befatning med narkotika til egen bruk at den tiltalte er i en rehabiliteringssituasjon, selv om mengden narkotika *i mer enn beskjedens grad* overskrider den veiledende grensen satt av Høyesterett.

Endelig nevnes at Høyesteretts ankeutvalgs beslutning HR-2022-902-U, avsagt 4. mai d.å., synes å signalisere en nedjustering av straffenivået i visse saker om *ikke-rusavhengiges* befatning med narkotika til egen bruk. Saken gjaldt oppbevaring av 10 gram amfetamin til egen bruk i forbindelse med en vanskelig livssituasjon, se Borgarting lagmannsretts dom LB-2021-78375. Påtalemyndighetens anke over lagmannsrettens utmåling av 21 dager betinget fengselstraff for forholdet ble ikke tillatt fremmet.

Påtalemyndigheten bes være oppmerksom på fremtidige rettsavgjørelser som avklarer rettstilstanden ytterligere, og justere sin påtalepraksis tilsvarende.

Torunn Salomonsen Holmberg
ass. riksadvokat

Alf Butenschøn Skre
statsadvokat

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Gjenpart

Helse- og omsorgsdepartementet

Justis- og Postboks 8005 Dep 0030 OSLO

beredskapsdepartementet

Politidirektoratet Fridtjof Nansens vei 14-16 0369 OSLO

Vedlegg

Notat

Mottakere

Agder politidistrikt Postboks 514, Lundsiden 4605 KRISTIANSAND S

Finnmark politidistrikt Postboks 501 9917 KIRKENES

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter Postboks 4457 2326 HAMAR

Hordaland, Sogn og Fjordane Markeveien 4 c 5012 BERGEN

statsadvokatembeter

Innlandet politidistrikt Postboks 355 2303

Møre og Romsdal Postboks 1353 Sentrum 6001 ÅLESUND

Mottakere

politidistrikt			
Møre og Romsdal	Postboks 2517	6404	MOLDE
statsadvokatembeter			
Nordland politidistrikt	Postboks 1023	8001	BODØ
Nordland	Postboks 273	8001	BODØ
statsadvokatembeter			
Oslo politidistrikt	Postboks 2093 Vika	0125	OSLO
Oslo statsadvokatembeter	Postboks 2100 Vika	0125	OSLO
Rogaland	Postboks 180	4001	STAVANGER
statsadvokatembeter			
Sør-Vest politidistrikt	Postboks 240	4001	STAVANGER
Sør-Øst politidistrikt	Postboks 2073	3103	TØNSBERG
Troms og Finnmark	Postboks 2503	9267	TROMSØ
statsadvokatembeter			
Troms politidistrikt	Postboks 6132	9291	TROMSØ
Trøndelag politidistrikt	Postboks 2475 Torgarden	7005	TRONDHEIM
Trøndelag	Postboks 4733 Torgarden	7468	TRONDHEIM
statsadvokatembeter			
Vest politidistrikt	Postboks 85	6901	FLORØ
Vestfold, Telemark og	Postboks 2630	3129	Tønsberg
Buskerud			
statsadvokatembeter			
Øst politidistrikt	Postboks 3390	1401	SKI